

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-11

Diarienummer 2021-9396

Handläggare

Ann-Sofie Ahlgren

Telefon: 031-368 39 05

E-post: ann-sofie.ahlgren@miljo.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över förslag till detaljplan för bostäder och förskola vid Brunnsbo, Backa, SBF-2023-00408

Förslag till beslut

Miljö- och klimatanmänden tillstyrker fortsatt planarbete under förutsättning att förvaltningens synpunkter beaktas.

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att utveckla stadsdelen Brunnsbo på Hisingen till en del av den utvidgade innerstaden, med ökad täthet och en blandning av funktioner. Planen inkluderar utbyggd kollektivtrafik med spårväg, bussgata och nya hållplatser längs Litteraturgatan, som omvandlas till ett stadsmässigt stråk. Stora parkeringsytor längs med Litteraturgatan planeras bebyggas med bostäder, med gröna innergårdar. Brunnsbotorget stärks som en central mötesplats med kontor, handel och närhet till pendeltåg och spårvagn. Området får en mer stadsmässig utformning, nya trafiklösningar och en stadsdelspark.

Miljöförvaltningens synpunkter

Luftkvalitet: Miljöförvaltningen bedömer att det är rimligt att en luftundersökning genomförs mellan samråd och granskning, och vill betona att det är en detaljerad luftundersökning som behöver göras.

Ljudmiljö: Miljöförvaltningen instämmer med stadsbyggnadsförvaltningen att bullersituationen i området behöver utredas vidare innan granskningsskedet. Det behöver säkerställas att samtliga byggnader som ges beteckning B i plankartan kan uppfylla riktvärdena enligt trafikbullerförordningen¹.

Naturmiljö: Miljöförvaltningen bedömer att särskilt skyddsvärda träd och naturvärdesobjekt i första hand bör bevaras och skyddas.

Markmiljö: Miljöförvaltningen bedömer att en miljöteknisk undersökning behöver utföras av bland annat klorerade kolväten, metaller, PCB, petroleum och asfalt. Detta bör göras innan planen antas för att säkerställa att planområdet är lämpligt för dess ändamål.

Miljömål: Miljöförvaltningen ser positivt på att förslagets påverkan på målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram beskrivs i detaljplanen. Påverkan på relevanta delmål bör

¹ Förordning 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader

också beskrivas och ytterligare åtgärder för att bidra positivt till miljömålen bör inkluderas i detaljplanen.

Miljöförvaltningens samtliga synpunkter beskrivs under rubriken Förvaltningens synpunkter sist i tjänsteutlåtandet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens synpunkter.

Bedömning ur social dimension

Med den nya detaljplanen kommer de stora parkeringsytorna bebyggas med bostadshus, och torget byggas om. I Socialförvaltningen Hisingens undersökning², sa flera av de barn som deltog att de undviker eller inte tycker om de befintliga parkeringarna längs med Litteraturgatan. Bland äldre nämns Brunnshotorget som en plats de undviker kvällstid.

Om de nya byggnationerna skapar nya trevliga vistelseytor och mötesplatser och öppnar för fler människor i rörelse över större delen av dygnet, kan upplevelsen av trygghet i området förbättras.

Att bebygga befintliga parkeringsplatser bedöms också bidra till ett bättre lokalklimat, då så kallade ”varma öar” byggs bort och grönska tillförs.

Bilaga

Länk till planhandlingarna på www.goteborg.se.

² Genomförd under Brunnshodagen den 16 september 2023

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att genomföra samråd för detaljplan för bostäder och förskola vid Brunnsbo inom stadsdelen Backa. Stadsbyggnadsnämnden har gett miljö- och klimatinämnden möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan senast den 24 september 2024.

Miljöförvaltningen har begärt och fått förlängd remisstid till den 25 oktober 2024 för behandling i miljö- och klimatinämnden den 22 oktober 2024. Förvaltningen har bedömt förslagets miljö- och hälsoskyddsaspekter och tagit fram detta förslag till yttrande till stadsbyggnadsnämnden.

Beskrivning av ärendet

Syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för en större stadsbyggnadsutveckling i Brunnsbo med en utbyggd kollektivtrafik i form av spårväg, bussgata och hållplatslägen samt en förtätning med nya bostäder, förskola, kontor, parkeringshus och centrumverksamheter.

Planen ska möjliggöra en utveckling där Brunnsbo blir del av den utvidgade innerstaden med högre täthet och funktionsblandning, Litteraturgatan omvandlas till ett stadsmässigt stråk med en blandad stadsbebyggelse och entréer mot gatan. Brunnsbotorget blir en starkt tyngdpunkt på centrala Hisingen med kontors-, handels- och mötesplatser intill den nya pendeltågstationen och spårvagnshållplatsen.

Planen innebär att det befintliga gatunätet förändras och får en delvis ny struktur och en mer stadsmässig utformning. En utbyggd kollektivtrafik med bland annat spårväg i Litteraturgatan medför ombyggnader för gatunätet i stort med nya hållplatslägen, cirkulationer, anslutningar samt in- och utfarter. Hela Litteraturgatan får en ny gestaltning med separata kollektivtrafikkörfält, åtskilda bilkörfält, gång- och cykelvägar på båda sidor av gatan samt trädtrader för att skapa en grön inramning. Även mindre gator i Brunnsbo föreslås byggas om och utformas för att skapa attraktiva och trafiksäkra miljöer för både boende och besökare.

Detaljplanen innebär att en stadsdelspark möjliggörs i de centrala delarna av Brunnsbo. Parken uppgår till cirka 17 500 kvadratmeter och planeras innehålla rekreativsmöjligheter som är till nytta för både befintliga bostäder och de nya bostäderna inom området. Bedömningen är att stadsdelsparken tillsammans med de andra kommunala ytorna, såsom torgytor, grönområden och lekplatser, säkerställer det behov av friytor som finns inom området även efter utbyggnad.

Orienteringsbild för planområdets läge i staden. Ungefärligt planområde är markerat.

Grundkarta med planområdesgräns

Illustrationsritning över planförslag och befintlig bebyggelse. Nedtonade delar motsvarar befintlig bebyggelse.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning av planförslagets effekter på miljö och hälsa

Nedan sammanfattas de bedömningar som stadsbyggnadsförvaltningen gjort rörande de viktigaste miljö- och hälsoaspekterna av planförslaget:

Luft

En kompletterande luftutredning genomförs inför granskning. Eventuella åtgärder som identifieras i den utredningen kommer att redovisas i granskningsskedet.

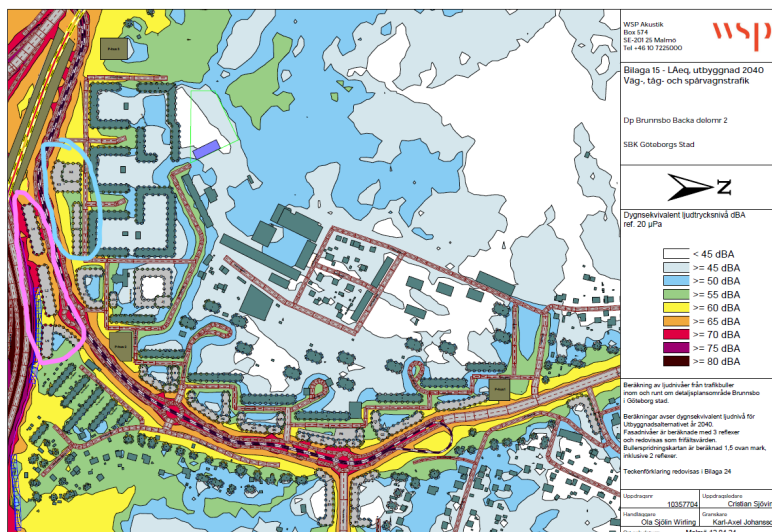
Ljudmiljö

En bullerutredning har upprättats. Enligt utförda beräkningar överskrider gällande riktvärden för både planerad och befintlig bebyggelse. Majoriteten av överskridanden återfinns vid bebyggelse som ligger nära större vägar, gator och spår. Högst ljudnivåer har beräknats i områdets södra delar.

Skyltad hastighet för lokalgator är 50 km/h vilket bullerutredningen har räknat med. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att den verkliga hastigheten är betydligt lägre på lokalgatorna. Trafik- och utformningsförslaget har tagit fram ett förslag till utformning som syftar till lägre hastigheter genom chikaner och trädplanteringar.

Byggnaderna L1-L4 (inringade i rosa på bild nedan) bedöms enligt nuvarande situation utan ytterligare åtgärder som olämpliga för bostäder då höga ekvivalentnivåer, över 65 dBA beräknas runt om stora delar av byggnaderna. Det finns inte heller tillgång till en ljuddämpad sida. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att små justeringar och tillägg med bullerskärm, antingen nära bullerkällan eller nära fasad, kan säkerställa tillgång till ljuddämpad sida, varpå bostäderna fortfarande finns kvar i detaljplanen. Vidare utredningar kommer genomföras fram till granskning.

Delar av byggnaderna K2-K4, (blå inringningen på bild nedan) där ekvivalent ljudnivå överskrider 65 dBA, bedöms också som olämpliga för bostäder. Dock kan delar där 65 dBA klaras nyttjas för bostäder som är mindre än 35 kvadratmeter, då som ett godtagbart avsteg från trafikbullerförordningen. Större lägenheter i byggnaderna anses svåra att disponera då byggnaderna inte har tillgång till en ljuddämpad sida. För andra typer av nyttjanden (kontor- och affärslokaler och dylikt) finns inga riktvärden avseende fasadnivåer. Däremot behöver fasad, fönster, ventiler och likande dimensioneras så att ljudkrav inomhus kan uppfyllas.

Övrig planerad bebyggelse kan anses vara lämplig för bostäder, men planlösningen behöver detaljprojekteras för att överskridanden vid fasad ska kunna anses vara godtagbara avsteg enligt trafikbullerförordningen, där gällande riktvärden överskrids. På grund av de relativt höga ljudnivåerna i området behöver även byggnadsfasader som inte är avsedda för bostäder dimensioneras i samråd med en akustiker för att säkerställa att ljudkrav inomhus kan uppfyllas.

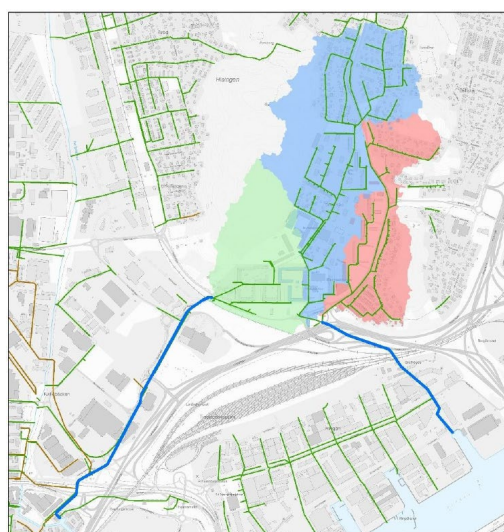
Skolgården vid den planerade förskola beräknas klara Naturvårdsverkets riktvärde, 50 dBA, på en majoritet av den planerade ytan.

Natur

En naturvärdesinventering har upprättats för planområdet. Vid naturvärdesinventeringen identifierades 23 naturvärdesobjekt inom utredningsområdet. Av dessa hyser två objekt högt naturvärde (klass 2). Dessa är områden med lövskogsmiljöer med grova ekar, almar och hålträd av lind, ask, sälg och klibbal. Elva objekt hyser påtagligt naturvärde (klass 3) och tio objekt hyser ett visst naturvärde (klass 4). De flesta av dessa utgörs främst av biotopskyddade alléer. Under inventeringen påträffades även ett stort antal rödlistade och/eller särskilt skyddsvärda träd, varav 67 rödlistade träd, två jätteträd och 28 grova hålträd. Grova träd och hålträd är livsmiljöer som minskar generellt i landskapet, men har relativt god förekomst inom utredningsområdet.

Dagvatten

Inom planområdet finns tre tekniska avrinningsområden för dagvatten. Det västra avrinningsområdet är idag anslutet till ett kombinerat system, som ansluter till Ryaverket. Dagvattnet från det västra avrinningsområdet kommer att separeras och därmed kopplas bort från det kombinerade systemet (Ryaverket) och gå via dagvattenledningar till Göta älv enligt Kretslopp och vattens separeringsplanering. Övriga avrinningsområden avvattnas i gemensam dagvattenledning med utlopp till Göta älv vid Ringökajen. Se figuren nedan. Samtliga avrinningsområden kommer i framtiden att ha sina utlopp i Göta älv.

Tekniska avrinningsområden

Väst

Mitt

Öst

Dagvattenledning

Ledning med utlopp i Göta älv

0 125 250 500 Meter

Recipienten för planområdet räknas som mindre känslig (Göta älv). Det innebär att rening ska utföras för de hårt belastade vägarna och att enklare rening ska användas för kvartersmarken.

Enligt dagvatten- och skyfallsutredningen kommer föroreningshalterna i dagvattnet öka efter exploateringen. Med reningsåtgärder i form av regnbäddar inom kvartersmark och infiltrationsanläggningar längs med Litteraturgatan kan halternas hållas nere och målvärden uppnås. Detta innebär att planområdet inte försämrar möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten.

I utredningen föreslås dagvattenanläggningar inom planområdet på kvartersmark och på allmän platsmark för att utjämna dagvatten. Med föreslagna dagvattenanläggningar bedöms funktionskravet för planområdet kunna uppnås.

Markmiljö

En markmiljöinventering har upprättats för planområdet. Inom området bedöms det finnas stor risk att föroreningar förekommer i både mark, porgas och grundvatten. Det finns också risk att avhjälpande saneringsåtgärder behövs i samband med planerad byggnation.

Förvaltningens synpunkter

Luftkvalitet

Miljöförvaltningen gjorde platsbedömning för luft i mars 2024 i samråd med stadsbyggnadsförvaltningen. Det konstaterades då att en mer detaljerad luftutredning för planområdet behöver tas fram för att utreda luftkvaliteten med hänsyn taget till befintlig bebyggelse (nollalternativ) och tillkommande bebyggelse efter detaljplanens färdigställande. I samrådsunderlaget framgår det att en kompletterande utredning avses göras inför granskningsskedet. Miljöförvaltningen bedömer att det är rimligt att undersökningen genomförs mellan samråd och granskning, men vill betona att det är en detaljerad luftundersökning som behöver göras, inte kompletterande, då det idag inte finns någon utredning.

Då planerad inflyttning ligger långt fram i tiden bör den detaljerade luftutredningen även ta hänsyn till de eventuella skärpta kraven på luftkvalitén, enligt EU:s överenskommelse om det nya luftvårdsdirektivet³.

Ljudmiljö

Planförslaget innebär att bostäder kommer att byggas i en bullerutsatt miljö, nära trafikerade leder, vägar och spår. Bullerutredningen visar att det finns byggnader i detaljplanen mellan Lundbyleden och Lillhagsvägen/Litteraturgatan som inte är lämpliga som bostäder. De är exponerade för buller på båda sidor och saknar därmed tillgång till en ljuddämpad sida. Detsamma gäller för delar av andra byggnader i området. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att tillgång till ljuddämpad sida kan säkerställas med små justeringar och tillägg med bullerskärm, antingen nära bullerkällan eller nära fasad. Därför finns bostäderna fortfarande kvar i detaljplanen. Vidare utredningar kommer genomföras fram till granskning.

³ [Skärpt lagstiftning för renare luft i Europa \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Miljöförvaltningen instämmer med stadsbyggnadsförvaltningen att bullersituationen i området behöver utredas vidare innan granskningsskedet. Det behöver säkerställas att samtliga byggnader som ges beteckning B i plankartan kan uppfylla riktvärdena enligt Förordning 2015:216 om trafikbuller vid bostadsbyggnader⁴. De bostäder där det inte är uppenbart att trafikbullerförordningen kan uppfyllas behöver analyseras mer i detalj och lämpliga planlösningar föreslås för samtliga. Planlösningarna behöver redovisas i planbeskrivningen. Miljöförvaltningen har erfarenhet av problem i en angränsade detaljplan⁵ där det inte säkerställdes att samtliga lägenheter klarade riktvärdena med lämplig planlösning. Miljöförvaltningen vill understryka att dessa frågor behöver säkerställs i detaljplanen, för att undvika framtida problem och risk för behov av avsteg i bygglovsskedet.

Kan inte bullerutredningen visa att bostäder är möjliga ur bullersynpunkt, bedömer miljöförvaltningen att beteckningen B i plankartan ska tas bort och ersättas med annan mer lämplig användning. Även hörnlägenheter i övriga byggnader än de som redan har nämnts kan vara problematiska och behöver utredas närmare och lämpliga planlösningar föreslås. Tillgång till uteplatser med god ljudmiljö som klarar riktvärden i trafikbullerförordningen visar sig också svåra att klara för flera bostäder. Bullerutredningen behöver kompletteras med bilder som visar att uteplatser kan byggas vid samtliga bostadsbyggnader som uppfyller riktvärdena i trafikbullerförordningen.

Miljöförvaltningen anser att det är positivt att det finns planer på att dimensionera lokalgator för lägre hastigheter med chikaner och trädplanteringar. Enligt planbeskrivningen föreslås åtgärder längs Litteraturgatan som ger en mer stadsmässig form av gaturummet, vilket bedöms bidra till lägre hastigheter.

Miljöförvaltningen bedömer att det är viktigt att detaljplanen arbetar för lägre skyltade hastigheter som nu är möjliga sedan trafiknämnden antog Riktlinje för hastighetsgränser i Göteborg⁶ år 2022. En sänkning från 50 km/h till 30 km/h innebär lägre bullernivåer med cirka 4 decibel (A), vilket är en klart märkbar skillnad och stor förbättring. Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanen behöver arbeta med denna fråga fram till granskningen, det vill säga att samtliga gator i planområdet, inklusive den högratifierade Litteraturgatan, behöver utformas och skyltas om för lägre hastigheter.

Bullerutredningen behöver också kompletteras med kurvskrik från spårvagnar i vändslingan och eventuella lämpliga åtgärder behöver utredas. Miljöförvaltningen bedömer att bullerskyddsåtgärder som kan minska buller från kollektivtrafiken generellt behöver utredas. Detaljplanen föreslår att kollektivtrafikkörfältet utformas med dubbelspår i ett upphöjt spårområde för att hindra personbilar från att nyttja kollektivtrafikkörfältet. Exempel på lämpliga bullerskyddsåtgärder kan vara låga (vegetationsbekladda) skärmar mellan buss/spårvagnsfilerna och övriga vägtrafikfiler. Gräs mellan och kring spårvagnsspåret i vändslingan är också en åtgärd som bör utredas för att minimera buller. En naturbaserad lösning i detta område kan också nyttjas som en större skyfallsyta.

I Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram och delmålet ”Göteborgs Stad säkrar en god ljudmiljö för göteborgarna” är en av indikatorerna *Andel bostäder med en*

⁴ [Trafikbullerförordningen, Sveriges riksdag](#)

⁵ Bostäder med mera väster om Litteraturgatan, etapp 1

⁶ [Riktlinje för hastighetsgränser i Göteborg \(goteborg.se\)](#)

bullerexponerad bostadsfasad som överskrider 60 dBA i ekvivalent ljudnivå som har tillgång till en ljuddämpad sida underskridande 50 dBA i ekvivalent ljudnivå ska öka årligen. Detaljplanen bör arbeta för att detta mål kan uppnås. En annan indikator är Andel invånare med tillgång till grönområde, större än 0,2 hektar och inom 300 meter, med en ljudnivå underskridande 50 dBA ska öka årligen. Trafikbullerutredningen bör även redovisa ljudnivåer i parker som föreslås i planområdet och eventuella åtgärder som kan bidra till att så stor del av ytan som möjligt uppfyller 50 dBA.

Bullerutredningen visar att förskolegården har en god ljudmiljö.

Vibrationer och stomljud

En vibrations- och stomljudsutredning har utförts. Den visar att det finns risk för båda, vilket ställer krav på byggnadskonstruktioner. Miljöförvaltningen saknar planbestämmelser för vibrationer och stomljud. Utan sådana finns risk att byggnader uppförs på fel sätt, och riskerar då att bli en olägenhet för framtida boende.

Naturmiljö

Miljöförvaltningen bedömer att särskilt skyddsvärda träd och naturvärdesobjekt i första hand bör bevaras och skyddas. Det bör även utredas inför granskningen om det är möjligt att flytta de särskilt skyddsvärda träd som påverkas av exploateringen.

Dagvatten

Miljöförvaltningen har granskat dag- och skyfallsutredningen och har inga ytterligare synpunkter i detta skede.

Markmiljö

En historisk inventering inklusive provtagningsförslag för planområdet har upprättats inför samrådet. Miljöförvaltningen bedömer utifrån denna att en miljöteknisk undersökning behöver utföras av bland annat klorerade kolväten, metaller, PCB, petroleum och asfalt. Detta bör göras innan planen antas, för att säkerställa att planområdet är lämpligt för dess ändamål. Det kan även ha använts PFAS vid släckning av bilbränder inom projektområdet.

Miljömål

Miljöförvaltningen ser positivt på att målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram presenteras i detaljplanen. Planens påverkan på relevanta delmål bör också beskrivas. Dessutom ser miljöförvaltningen att ytterligare åtgärder för att bidra positivt till miljömålen kan inkluderas i detaljplanen.

Naturen - Göteborg har en hög biologisk mångfald

Miljöförvaltningen instämmer i att detaljplanen inte kommer bidra positivt till målet, men att det är gynnsamt att den totala grönytan i området kommer att öka.

Planeringen av utvecklade parker och träd i det omformade gatunätet kan med fördel ha ambitiösa skötselplaner för biologisk mångfald för att ha god påverkan på delmålet *Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön*. Miljöförvaltningen bedömer att det är problematiskt att rödlistade och skyddsvärda träd riskerar påverkas negativt av byggnation. Detta särskilt då grova träd ger fler ekosystemtjänster än andra typer av vegetation eller grönlösningar. Åtgärder för att undvika eventuell avverkning bör undersökas, som exempelvis högre byggnader som tar mindre mark i anspråk. Enligt

detaljplanen kommer alléer att ersättas. Miljöförvaltningen anser att ambitionen behöver förtydligas, så det blir tydligt vad "ersättas" innebär.

Miljöförvaltningen anser också att det är positivt att regnbäddar, som kan bidra med en bredd av ekosystemtjänster, planeras för dagvattenhantering samt att samtliga avrinningsområden kommer att ha utlopp i Göta Älv, vilket bidrar till delmålet *Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag*.

Klimatet - Göteborgs klimatavtryck är nära noll

Miljöförvaltningen instämmer i stadsbyggnadsförvaltningens bedömning att detaljplanens bidrag till målet är positivt, med tanke på dess bidrag till delmålet *Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från transporter*. Detta genom utbyggnad av spårväg, Citybuss och pendeltåg samt ökad tillgänglighet och säkerhet för gång och cykeltrafikanter. Miljöförvaltningen saknar dock en beskrivning av hur nybyggnationens växthusgasutsläpp ur livscykelperspektiv kommer minimeras, inklusive att bygga energieffektiva byggnader. En klimatkalkyl bör tas fram.

Människan - Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö

Detaljplanen bidrar till att uppfylla målet genom strategiska val i planeringen. Dels skapas ökad grönyta, dels kommer nya byggnader kunna fungera som barriärer mot luftföroreningar och buller och därmed förbättra luftkvaliteten och ljudmiljön i delar av området. Samtidigt riskerar målet att motverkas eftersom det planeras nya bostäder i bullerutsatta delar. Det är därmed viktigt att alla bostäder planeras och byggs så att de klarar kraven i trafikbullerförordningen.

Innergårdarna för de planerade lägenheterna längs med Litteraturgatan bör anläggas med mycket grönska. Detta dels för de nya boende, dels för de som får sin utsikt av stad och grönska skymd av ny byggnation.

Maria Jacobsson

Marcus Jahnke

Direktör

Avdelningschef